

CHAKANA BANK XIZMATLARI HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH

Haydarova Shaxnoza

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti

Annotatsiya

Ushbu tezisdagi chakana bank xizmatlarining bank faoliyatidagi ahamiyati, chakana bank xizmatlarining ilmiy-nazariy asoslari o'rganib chiqilib, rivojlangan xorij amaliyotida ularni rivojlantirish amaliyoti o'rganib chiqilgan. Shuningdek, chakana xizmatlarni rivojlantirishda axborot texnologiyalarining ahamiyatini asoslangan holda, ulardan keng foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: bank xizmatlari, pul mablag'lari, bank mijoz, masofaviy bank xizmatlari, depozit, mobil banking

Kirish

O'zbekiston Respublikasi bank tizimini rivojlantirish oldida turgan asosiy vazifalardan biri bu bank xizmatlari sifatini oshirish, xizmatlar ko'lamini kengaytirish va ularni rivojlangan davlatlar banklari darajasiga yetkazishdan iborat. Tijorat banklari xizmatlar bozorining rivoji nafaqat xalq xo'jaligiga kapitalni taqsimlashga, balki aholiga axborot berish, to'lovlarni tezlashtirish va boshqa bir qancha qulaylik va imkoniyatlarni yaratib beradi. Shu asosda bizning oldimizda chakana bank xizmatlari sohasida xorijiy davlatlar tajribasini o'rganish va ushbu tajribaning ijobiy jihatlarni O'zbekiston banktizimidagi ichki holatdan kelib chiqib joriy etish bugungi kunning dolzarb masalalaridan hisoblanadi.

Mavzuning dolzarbligi

Hozirgi kunda mamlakatimiz tijorat banklarining faoliyatida chakana bank xizmatlarini rivojlantirishga bo'lgan e'tibor sezilarli darajada ortganini ko'rishimiz mumkin. Shunga qaramay, chakana bank xizmatlar bozorida banklar faoliyatini yanada takomillashtirish, bank xizmatlari sifatini oshirish, ko'lamini kengaytirish va ularni rivojlangan davlatlar bank tizimi darajasiga yetkazish O'zbekiston Respublikasi bank tizimi olida turgan asosiy vazifalardan biridir. Chakana bank ishi, ba'zan chakana bank sektori deb ataladi, moliya tizimining muhim tarixiy va iqtisodiy tarkibiy qismidir. Bank faoliyatining ushbu segmenti yakka tartibdagi mijozlar va kichik korxonalariga moliyaviy xizmatlar ko'rsatishga yo'naltirilgan bo'lib, uning rivojlanishi qadim zamonlarga borib taqaladigan chuqur tarixiy ildizlarga ega. Chakana bank faoliyatining muhim xususiyati uning iqtisodiyotga ta'siri edi. Kreditlar berish, to'lovlarni rasmiylashtirish va jamg'arma hisoblarini taqdim etish tadbirkorlik va sarmoyani rivojlantirishga yordam berdi. O'zbekistonda chakana bank xizmatlari bozoridagi bugungi kundagi holatiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, chakana

bank xizmatlari uchun aniq chegaralar belgilanmagan. Shu bois, ularni ikki guruhga ajratish maqsadga muvofiqdir: 1. Jismoniy shaxslarga ko'rsatiladigan xizmatlar (Bank yoki boshqa biron-bir tashkilot yohud tadbirkorlik faoliyatiga xizmat ko'rsatish bilan bog'liq bo'lmagan); 2. Yuridik shaxslarga, aynan shu tashkilotlarda faoliyat yuritadigan jismoniy shaxslarning iste'molga oid ehtiyojlarini qondirish uchun ko'rsatiladigan korporativ-chakana xizmatlar (Masalan, tashkilot xodimlariga oylik maoshlarini, jismoniy shaxslarning bank to'lov kartalaridagi shaxsiy hisob raqamlariga o'tkazish orqali to'lash). Bugungi kunda masofaviy bank xizmatlarining paydo bo'lishi bilan moliya institutlari mijozlarning pullarini boshqarish usullarini qayta shakllantirmoqda. Texnologik taraqqiyot tufayli yuzaga kelgan ushbu paradigma almashinuvi nafaqat tendentsiya, balki bank sohasidagi inqilobdir. Sun'iy intellektga asoslangan virtual yordamchilar, barmoq izi va yuzni tanish kabi zamonaviy xavfsizlik choralari masofaviy bank operatsiyalari xavfsizligini oshiradi. Ayniqsa masofaviy bank xizmatlarining qulayligi, vaqtni tejashdagi ahamiyati, kengaytirilgan xavfsizlik, xarajat samaradorligi va 24/7 foydalanish imkoniyati uning bugungi kun uchun ahamiyati salmoqli ekanligidan dalolat beradi. Hozirgi kunda deyarli barcha banklar depozit siyosatini ishlab chiqqanligi sababli, asosiy e'tibor nafaqat banklarga, balki ushbu siyosatning qay darajadi sifatli ekaniga sifatida ham qaratiladi. Bankning mijozlar bilan omonat munosabatlarini tashkil etish ko'plab omillar, jumladan, bank hajmi, depozit operatsiyalarini qayta ishlash uchun mas'ul bo'lgan bank xodimlarining malakasi, omonat turlari va boshqalar bilan belgilanadi.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda, bank xizmatlari bank operatsiyalarini samarali amalga oshirishga yordam beradi va bu operatsiyalar bilan birlashgan holda bank mahsulotlarini yaratadi. Xulosa qilib aytganda, bank mahsulotlari banklar taklif qiladigan o'ziga xos moliyaviy vositalardir, bank xizmatlari esa mijozlar tajribasini yaxshilash va mijozlarga ushbu mahsulotlardan samarali foydalanishga yordam berish uchun taqdim etiladigan qo'llab-quvvatlash, yo'l-yo'riq va o'zaro aloqalardir. Shuning uchun bank mijozlari o'zlarining moliyaviy ehtiyojlarini qondirish va moliyaviy maqsadlariga erishish uchun ko'pincha bank mahsulotlari va xizmatlaridan foydalanadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Bank xizmatlari ommabopligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori, 23.03.2018 yildagi PQ-3620-son 2. Smith, J. A. (2018). The Historical Evolution of Retail Banking: A Comprehensive Overview. *Banking History Journal*, 30(2), 45-62.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 2020 yil 12 maydagi PF-5992 son farmoni asosida 2020 —2025-yillarga mo'ljallangan "O'zbekiston Respublikasining Bank tizimini isloh qilish strategiyasi"

4. Алиқориев О. Тижорат банкларида молиуавий хизмат турларини ривожлантириш йоналишлари. ИКТ. фан. ном. ... дис. автореф. –Ташкент, 2011.